

Araştırma Makalesi/Research Article

**DEĞİŞEN MÜZE EĞİTİMİ ALGISI ÇERÇEVESİNDE SOSYAL
BİLGİLER VE TARİH ÖĞRETMEN ADAYLARININ MÜZE EĞİTİMİNE
YÖNELİK ÖZYETERLİK İNANÇLARI**

*THE SELF EFFICACY BELIEFS OF SOCIAL STUDIES AND HISTORY
TEACHER CANDIDATES ABOUT MUSEUM EDUCATION AS PART OF
CHANGING MUSEUM EDUCATION PERCEPTION*

Melek KÖRÜKCÜ*

*Geliş Tarihi: 20.03.2019
(Received)*

*Kabul Tarihi: 29.11.2019
(Accepted)*

ÖZ: Müzeler tarihe hayat veren mekânlardır. Müzede gerçekleştirilen eğitim bireyin doğrudan, görerek, dokunarak öğrenmesini sağlayarak eğitimin kalıcı olmasına yardımcı olmaktadır. Bu araştırmanın genel amacı; sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik özyeterlik inançlarının çeşitli değişkenler açısından belirlenmesidir. Araştırmada, nicel araştırma yöntemine dayalı tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda ve Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 291 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubu, basit seçkisiz yöntemle ve gönüllük esasına bağlı olarak seçilmiştir. Araştırma verilerinin toplanması sürecinde, araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan kişisel bilgi formu ile Yeşilbursa ve Uslu (2014) tarafından geliştirilen 'Müze Eğitimine İlişkin Özyeterlik İnancı Ölçeği' kullanılmıştır. Sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının müze eğitimine yönelik özyeterlik inançlarında; cinsiyet, müze eğitimi dersi alıp almama, son bir yılda müze ziyaretinde bulunma değişkenlerinde anlamlı fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müze Eğitimi, Özyeterlik, Sosyal Bilimler Öğretmeni Adayı, Tarih öğretmeni Adayı.

ABSTRACT: Museums are places that give life to history. The training in the museum helps the individual to be Permanent by seeing, touching and learning. The aim of this study was to determine the self-efficacy beliefs of museum teachers in terms of various variables. In this study, quantitative research method based screening method was used. The study group was 291 pre-service teachers of the two State universities in the Central Anatolia Region are continuing their education in the department of History teaching and social studies in the Academic year 2017-2018. The study group was chosen on the basis of simpler and on method and volunteerism. In the process of collecting the research data, the personal information form which was created by the researcher and the Self-Efficacy Scale of Museum Education bur developed by Yeşilbursa and Uslu (2014) were used. The statistical analysis of the data obtained from the research was performed by using IBM

* Dr. Öğr. Üyesi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, melekcorukcu@ohu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7824-3497

SPSS 21.0 program. Social Studies and History teacher candidates' belief in self-efficacy towards museum education; there was a significant difference in the variables of gender, museum education, and the number of visit to the museum in the last year.

Key Words: Museum Education, Self-Efficacy, Social Studies Teacher Candidate, History Teacher Candidate.

1. GİRİŞ

“17 Mart 1600’de İsveç tarihinde önemli bir olay oldu. İsveç kral naibi Dük Karl’ın yargılanması sonrası, dört Kraliyet Meclis Üyesi de ülkelerine ihanetten ölüme mahkûm edildi. Üç gün sonra İsveç’in ortasındaki Linköping kasabasının meydanında infaz yerine getirildi. Stockholm’deki Kültür Tarihi Ulusal Müzesi’nde sergiyi görmeden birkaç yıl önce, Linköping’deki Kanlı Olayı birkaç vesileyle okumuştum. Fakat ilk kez burada bu dramatik olay belirsizlikten kurtuldu. Sergide, çok iyi yapılmış model, olaya ilişkin dramatik sahneyi gösteriyordu. Hemen yanında idama mahkûm adamlardan birinin görgü tanığı kızının yazdığı yeşil bir mektup vardı. Bir çift hoparlörden onun kederli hikâyesi ve babasının son sözlerine ait haberi işitilebilirdi. Bu duygusal mektup ve modelin oluşturduğu atmosfer uzak geçmişle bir bağ kuruyordu. Sanki ansızın, Linköping Kanlı Olayı tarih kitabındaki birkaç soyut olgudan daha fazla bir şey olmuştu. İnsanlar ve ortam hayalimde şekillenmeye başladı ve yaklaşık 400 yıllık olay ansızın yakın ve önemli hissedildi.” (Seidel ve Hudson, 1999, 14-15). Bu anı bir müzenin en iyi özelliklerini en açık bir şekilde tasvir etmesi açısından önemlidir. Müzeler; farklı kültürlerde, farklı çağlarda yaşamış olan bireylerin, basit çömlek ve aletlerden, muhteşem mücevherlere, hassas dokümanlardan ihtişamlı binalara kadar, geçmişe ait olan eşyaları ile bugün aramızda bağlantı kurabilen mekânlardır. Genellikle, müze denilince; geçmişten günümüze dek varlığını sürdürebilmiş nesnelere veya sanat eserlerinin korunduğu ve bireylere sergilendiği binalar akla gelmektedir. Tarihi süreç içerisinde bakıldığında müze kelimesi; ilham perilerinin tapınağı anlamına gelen Yunanca “mouseion” kelimesinden yani men kökünden gelmekte; akıl, düşünce, yaratıcılık gücü ile ilgili kavramları kapsamaktadır (Onur, 2012; Necatigil, 2006). Mouseion bir tapınak olmanın yanı sıra; bilimsel araştırmaların ve tartışmaların gerçekleştirildiği, bilim insanları ve öğretmenler tarafından öğrencilere çeşitli derslerin verildiği bir mekândır (Yılmaz, 1996). Müze kelimesi, Roma döneminde felsefi tartışmaların yapıldığı yerleri belirtmiştir. Bu dönemde; krallar, asiller ve askerler kendilerine ait mekânları sanat eserleri ile süslemişlerdir. Ortaçağ’da kiliseler ve katedrallere kutsal sayılan eşyalar, heykeller, kabartmalar, ikonalar ve çeşitli eserler toplanılarak birer müze haline getirilmiştir (Şişginoğlu, 2011, s.28). 15. yy da İtalya’da Medici ailesinin bir ferdi olan Lorenzo’nun koleksiyonunu anlatmak için kullanılan müze kavramı, 17. yüzyılda antik eşyaları tanımlamıştır. 18. yüzyılda bir koleksiyonu sergileyerek koruyan ve

aynı zamanda halkın hizmetine sunan bir kurum olarak belirginleşmiştir. Yüzyılın sonunda ise koleksiyondan ziyade, kültür mirasıyla ilgili önemli eserlerin sergilendiği yer anlamına gelmiştir. Günümüzde ise müze kavramı, sanattan eğitime, bilimden estetiğe, keşif merkezlerinden araştırma alanlarına kadar çok geniş bir anlam taşımaktadır (Onur, 2012: 20).

İnsanlık tarihinin misyonunun öğreticisi konumunda bulunan müzelerin (Abacı, 2005) çok çeşitli yönlerine odaklanılan değişik tanımlamalar ile açıklandığı görülmektedir. Şahin (2006), kültürel değerlere odaklanmış ve müzeyi, kültürel açıdan değerli buluntuların bir bütün halinde çeşitli araçlarla korunduğu, incelendiği, halkın sanat zevkini yükselterek, halkın eğitimine yönelik sergilerin gerçekleştirildiği ve kamu çıkarlarının ön planda olduğu kuruluşlar olarak belirtmiştir. Uluslararası Müze Konseyi [International Council of Museums (ICOM)] (2018)'ne göre müze; somut ve somut olmayan kültürel mirasın bilimsel ve eğitimsel amaçlarla toplandığı, korunduğu, sergilendiği, araştırmaların yapıldığı, elde edilen verilerin gelecek kuşaklara aktarıldığı, kâr amacı taşımadan toplumun hizmetinde bulunan, gelişiminde sürekliliği esas alan halka açık kurumdur. Teşhir ettikleri nesnelere, bu nesnelere için uyguladığı düzenlemeler ile öngördüğü ve uyguladığı davranış kuralları aracılığıyla belli bir kimliği somutlaştıran mekânlar olmuşlardır. Toplumsal mühendislik aracı olan müzeler, bireylere ve kitlelere belirli değerleri, yaşam standartlarını, görgü kurallarını ve beğenileri aşmış (Shaw, 2004:14) bireylerin yaşam kalitesini arttırmıştır (Ambrose ve Paine, 2012:41).

Günümüzde; paradigmatik düşünce farklılıkları çerçevesinde eğitimin ve öğrenmenin anlamı, içeriği ve işlevi değişmiştir. Bireyin çevresi ile oluşturduğu etkileşimler öğrenmenin temelini oluşturmaktadır (Özden, 2014). Eğitim, sadece okulda gerçekleşen bir eylem ve öğrenme etkinliği olmaktan çıkmıştır. Öğretmen, kitap ve sınıf merkezli yaklaşımlar terk edilmiştir. Merkezde öğrencinin yer aldığı, yaşantılara dayalı, sınıf dışı öğrenme ortamlarının oluşturulduğu öğretim biçimleri uygulanmaya başlanmıştır. Bu ortamlarda öğrenciler birincil kaynaklara ulaşarak araştırma yaparlar (Tezcan, 2013). Bu kapsamda müzeler, öğrencilere hatta tüm yetişkinlere, eğitim süreci içerisinde ve tüm yaşantıları boyunca farklı etkinliklerin yapıldığı, öğrenenin aktif olarak katılımında bulunduğu öğrenme ortamları sunar. Bu öğrenme ortamlarında gerçekleşen müze eğitimi; bireyin zaman ve mekân uzamı içerisinde kendisini ve diğer insanları anlamasını, empati kurabilmesini, somut ve soyut kültürel miras varlıklarını koruyup yaşatması gerekliliğini, farklı bakış açısı ile diğer kültürleri ve ait olduğu toplumun kültürünü tanıyarak anlamasını sağlar (Onur, 2012). Müze eğitiminde, bireylerde merak, ilgi ve heyecan uyandıracak uygulamalı etkinlikler ve eğitim programları hazırlanır (Karadeniz ve Çıldır, 2014:

16). Hazırlanan etkinlikler ile öğrencilerin, sınıfta öğretmenlerinin anlatması ve kendi araştırmaları kapsamında bilgi sahibi olduğu, çeşitli görsellerde gördüğü veya hiç karşılaşmadığı olguları yakından görmelerine hatta dokunmalarına olanak sağlanmış olur.

Bireylerin yaratıcı güçlerini geliştiren ve bireyi topluma hazırlayan müze eğitimi (Gartenhaus, 2000; AmyGorman, 2008) faaliyetlerinin ilki, ülkemizde, 1868 yılında Galatasaray Lisesi'nde kurulan okul müzesi ile başlamıştır. Devam eden yıllarda müze ve müze eğitimi konusunda çalışmalar gerçekleştirilmiş, 1930'da ilkokul ve lise müzeleri açılmıştır. 1958'de, öğretmenler için müze el kitabı hazırlanmış ve öğretmenlerin müzelerden nasıl yararlanabileceği hakkında bilgiler verilmiştir (İlhan, 2010: 43). 1926 yılında İlkokul Tarih dersi programında; öğretmenlerin uygun yer ve ortamda öğrencilerine müzeleri gezdirmeleri ve geçmişe ait eserleri göstererek bu eserlerin geçmişle olan bağına dair bilgi vermesi belirtilmiştir. 1949 Ortaokul Programında ve 1958 İlkokul Programında, öğretmenlerin yakın çevredeki tarihi alanlara geziler düzenlemesi vurgulanmaktadır. Bu vurgulama 1970'li yıllardan itibaren ilköğretim Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersi programlarında da yer almıştır (Ata, 2002: 29).

Öğretmenlerin yeterlilik algıları ve yeterliliklerine olan inançları, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği hedeflere ulaşmada önemlidir. Özyeterlilik kavramına ilk kez değinen Bandura özyeterliliğin insanların performansları ve motivasyonları üzerinde etkili olduğunu belirtmiştir (Akt. Derman, 2007). Günümüzde müze eğitiminin rolü etkin ve önemli bir noktadadır. Sosyal bilgiler ve tarih eğitiminde; konuların öğretiminde, yer temelli öğrenmeye dayalı etkinliklere yer verilerek öğretmen denetiminde, çevre ve okul imkânları uygun ise tarihi mekân ziyaretleri ve müze ziyaretlerinin yapılması belirtilmektedir (Ata, 2015; Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, 2018; Ortaöğretim Tarih Dersi Öğretim Programı, 2018). Bu bağlamda müze eğitimi ve müze bilincinin öğrencilerde kazandırılması noktasında Sosyal Bilgiler ve Tarih dersi içerisinde yer alan müze gezileri, müze ve eğitim arasındaki bağın gelişmesini sağlayan önemli bir etkidir.

Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Eğitim Vizyonu (2019), okulların bölgelerindeki müzeler ile işbirliklerinin arttırılmasını, müzelerin öğretim programlarında yer alan kazanımlar doğrultusunda daha etkili kullanılmasını amaçlamaktadır. Sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının mesleğe başlamadan müze eğitimine yönelik öz yeterlik inançlarının belirlenmesinin, literatüre katkıda bulunacağı öngörülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın genel amacı; sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının müze eğitimine yönelik özyeterlilik inançlarının belirlenmesidir. Araştırmada bu ana amaca yönelik olarak, aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının, müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları; cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm, sınıf düzeyi, mezun olunan lise türü ve temel eğitimi bitirinceye kadar ikamet edilen yerleşim yeri değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

2. Sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları; müze eğitimi dersi alıp almamalarına göre farklılık göstermekte midir?

3. Sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları; son bir yılda müze ziyaretinde bulunma durumuna göre farklılık göstermekte midir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bir takım bilgiler verilmiştir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının müze eğitimine yönelik özyeterlik inançlarının incelendiği bu çalışmada, nicel araştırma yöntemine dayalı betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte gerçekleşmiş veya şu anda var olan bir durumu olduğu gibi tasvir etmeyi amaçlayan araştırma yöntemleridir (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 98 öğretmen adayı ile Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan 193 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Toplam 291 öğretmen adayının 183'ü kadın, 108'i erkektir. Çalışma grubu, basit seçkisiz yöntemle ve gönüllük esasına bağlı olarak seçilmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, araştırmacı tarafından oluşturulmuş olan kişisel bilgi formu ile Yeşilbursa ve Uslu (2014) tarafından geliştirilen 'Müze Eğitimine İlişkin Özyeterlik İnancı Ölçeği' kullanılmıştır. Ölçek 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçekteki maddeler 1'den 5'e doğru puanlanmak kaydıyla "Tamamen Yetersizim", "Yetersizim", "Kısmen Yeterliyim", "Yeterliyim" ve "Tamamen Yeterliyim" şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçekteki maddelerin madde toplam korelasyon değerleri .32 ile .57 ve madde faktör yükleri .57 ile .77 aralığında yer almaktadır. Maddelerinin iç tutarlılığına yönelik Cronbach Alpha katsayısı ise .96 değerinde bulunmuştur. Bu çalışma kapsamında ise verilerinin analizi sonucu ölçeğin

hesaplanan Cronbach Alpha katsayısı .94 bulunmuştur. Bu değer, veri toplama aracının geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırma verilerin istatistiksel çözümlenmeleri IBM SPSS 21.0 programı ile gerçekleştirilmiştir ve [$p \leq .05$] anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir. Ölçme araçlarından elde edilen veriler analiz edilirken sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının değerlendirilmesinde aritmetik ortalama ve standart sapma (Sd) kullanılmıştır. Aritmetik ortalama aralığı; 1.00-1.79 oldukça düşük, 1.80-2.59 düşük, 2.60-3.39 orta, 3.40-4.19, yüksek, 4.20-5.00 oldukça yüksektir. Araştırmanın amaçları doğrultusunda ölçüğe verilen cevapların değişkenler açısından değişip değişmediğini tespit etmek için bağımsız örneklem için t-Testi ve tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Katılımcıların “Müze Eğitime İlişkin Özyeterlik İnancı Ölçeği”nden aldıkları puanların cinsiyet, Sınıf ve Müze Eğitimi dersi alma değişkenlerine göre farklılığı ilişkisiz örneklem için t-testi (Independent Samples t-Test) ile belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının “Müze Eğitime İlişkin Özyeterlik İnancı Ölçeği”nden aldıkları puanların üniversite değişkenine göre farklılığı için tek faktörlü varyans analizi (One-Way ANOVA) kullanılmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 1: Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmeni Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançlarına İlişkin Ölçek Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p
Kadın	183	92.86	14.97	289	2.139	.033*
Erkek	108	89.06	14.09			

* $p < .05$

Tablo 1 incelendiğinde, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları ile cinsiyet değişkeni arasında, anlamlı bir fark olduğu bulgusuna ulaşılmıştır [$t(289)=2.139$; $p < .05$]. Elde edilen bulgular ışığında, kadın öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının erkek öğretmen adaylarına kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda, kadın öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterliliği, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir denilebilir.

Tablo 2: Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmeni Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançlarına İlişkin Ölçek Ortalamalarının Sınıf Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Değişken	N	$\bar{X}$	Ss	
Sınıf	1. Sınıf	63	90.14	16.90	
	2. Sınıf	53	92.36	14.30	
	3. Sınıf	73	94.74	14.73	
	4. Sınıf	102	89.42	13.24	
	Toplam	219	91.45	14.74	
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F
Gruplar Arası	1361.094	3	453.698	2.112	.099
Gruplar İçi	61660.830	287	214		
Toplam	63021.924	290			

Tablo 2 incelendiğinde, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitime yönelik özyeterlik inançları ile sınıf değişkeni arasında anlamlı bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır [$F(3-287)= .2.112, p>.05$]. Araştırmanın bu bulgusu sonucunda, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitime yönelik özyeterlik inançları ile sınıf değişkeni arasında bir ilişki olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 3: Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmeni Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançlarına İlişkin Ölçek Ortalamalarının Bölüm Değişkenine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları

Bölüm	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p
Tarih	98	90.39	14.52			
Sosyal Bilgiler	193	91.98	14.86	289	.873	.383

Tablo 3 incelendiğinde, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitime yönelik özyeterlik inançları ile öğrenim gördükleri bölümleri arasında istatistiksel olarak bir fark olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır [$t(289)=2.139; p>.05$]. Elde edilen bulgulara göre; öğretmen adaylarının okumakta oldukları bölüm, öğretmen adaylarının müze eğitime olan özyeterlik inançlarını farklılaştırmamaktadır. Bu bulguya dayanarak, öğretmen adaylarının bölümlerine göre farklılık göstermeksizin, müze eğitime yönelik aynı özyeterlik inancına sahiptirler denilebilir.

Tablo 4: Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmeni Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Özyeterlik İnançlarına İlişkin Ölçek Ortalamalarının Mezun Olunan Lise Türü Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Mezun Olunan Lise Türü	Değişken		N	$\bar{X}$	Ss		
	Genel Lise		110	88.31	14.54		
	Anadolu Lisesi		117	92.42	14.11		
	Anadolu Öğretmen Lisesi		7	93.86	21.09		
	Özel Lise (Kolej)		21	96.43	14.23		
	Meslek Lisesi		25	95.44	14.49		
	İmam Hatip Lisesi		11	92.36	17.19		
	Toplam		291	91.45	14.74		
	Varyansın Kaynağı		KT	sd	KO	F	p
	Gruplar Arası		2163.249	5	432.650	2.026	.075
Gruplar İçi		60858.675	285	213.539			
Toplam		63021.924	290				

Tablo 4 incelendiğinde, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları ile mezun olunan lise türü değişkenine göre istatistiksel bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır [$F(5-285)= 2.026, p>.05$]. Araştırmanın bu bulgusu sonucunda, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları ile mezun olunan lise türü değişkeni arasında bir ilişki olmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 5: Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmeni Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Özyeterlik İnançlarına İlişkin Ölçek Ortalamalarının İlköğretimi Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşadığı Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Üniversiteyi Bitirinceye Kadar En Uzun Süre Yaşanan Yerleşim Yeri	Değişken		N	$\bar{X}$	Ss		
	İl		141	91.82	15.10		
	İlçe		98	91.10	14.12		
	Köy		52	91.10	15.16		
	Toplam		291	91.45	14.74		
	Varyansın Kaynağı		KT	sd	KO	F	p
	Gruplar Arası		38.664	2	19.332	.088	.915
	Gruplar İçi		62983.260	288	218.692		
	Toplam		63021.924	290			

Tablo 5 incelendiğinde, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları ile ilköğretimi bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri değişkeni arasında istatistiksel açıdan farklılığın olmadığı

görülmüştür [$F_{(3-287)} = .2.112, p > .05$]. Araştırmanın bu bulgusu sonucunda, sosyal bilgiler ve tarih öğretmen adaylarının, müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları ile ilköğretimi bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri değişkeni arasında bir ilişki olmadığı yorumu yapılabilir.

3.2. Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 6: Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmeni Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançlarına İlişkin Ölçek Ortalamalarının Müze Eğitimi Dersi Alma Değişikine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları

Müze Eğitimi Dersi Aldınız mı?	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p
Evet	49	98.57	14.01	289	3.80	.000*
Hayır	242	90.00	14.49			

* $p < .05$

Tablo 6 incelendiğinde, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları ile müze eğitimi dersi alma değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir [$t(289) = 3.80; p > .05$]. Bu fark müze eğitimi dersi alan öğretmen adayları lehinedir. Elde edilen bulgular ışığında, müze eğitimi dersi alan öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlilik inançlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Müze eğitimi dersinin, öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlilik inançlarını olumlu yönde etkilediği ve artırdığı yorumu yapılabilir.

3.3. Alt Probleme Ait Bulgular

Tablo 7 incelendiğinde, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları ile son bir yılda müze ziyaretinde bulunma değişkeni arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir [$t(289) = 3.056 p > .05$]. Bu fark, son bir yılda müze ziyaretinde bulunan öğretmen adayları lehinedir. Elde edilen bulgular ışığında, son bir yılda gerçekleştirilen müze ziyaretlerinin, öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterliliğini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Tablo 7. Sosyal Bilgiler ve Tarih öğretmeni Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançlarına İlişkin Ölçek Ortalamalarının Son Bir Yılda Müze Ziyaretinde Bulunma Değişikine Göre Bağımsız t-Testi Sonuçları

Müze Ziyaretinde Bulunma Durumu	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p
Hayır	127	88.49	14.82	289	3.056	.002*
Evet	51	93.08	14.13			

* $p < .05$

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Gerçekleştirilen bu araştırma ile sosyal bilgiler ve tarih öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının; cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, sınıf düzeyi, mezun oldukları lise türü, ilköğretimi bitirinceye kadar ikamet edilen yerleşim yeri, müze eğitimi alıp almama ve müze ziyaretinde bulunma değişkenlerine göre farklılaşarak farklılaşmadığının tespit edilmesi amaçlanmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarında; sınıf düzeyi, öğrenim görülen bölüm, ilköğretimi bitirinceye kadar ikamet edilen yerleşim yeri ve mezun olunan lise türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Tural ve Kala (2018) tarafından sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz yeterlilik inançlarının incelenmesi ile ilgili yapılan çalışmada, bu araştırmada elde edilen sonuca benzer bir şekilde, sınıf düzeyi değişkeninin, öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarına etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yeşilbursa ve Uslu (2014) ise gerçekleştirdikleri çalışmada, 3.sınıfta öğrenimlerine devam etmekte olan sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, müze eğitime yönelik öz yeterlilik inançlarının, diğer sınıf seviyelerine göre daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. Sınıf değişkenine yönelik farklı çalışmalarda ortaya çıkan farkın, çalışmalarda yer alan örneklem değişikliğinden kaynaklandığı görüşü dile getirilebilir.

Bir diğer değişken olan cinsiyet açısından ele alındığında, sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarında, anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ortaya çıkan bu farkın kadın öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmektedir. Alanyazında konu ile ilgili yapılan farklı çalışmalarda ise cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarına etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Çıldır, 2007; Yeşilbursa ve Uslu, 2014; Solmaz, 2015; Tural ve Kala, 2018; Gürbüz, 2017).

Sosyal bilgiler ve tarih öğretmeni adaylarının, müze eğitime yönelik özyeterlik inançları, müze eğitimi alıp almama değişkenine göre incelendiğinde, müze eğitimi alan öğretmen adayları lehine istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu bulgu; Yeşilbursa ve Uslu (2014)'nin çalışmasında elde edilen bulgu ile paralellik göstermektedir. Tural ve Kala (2018) tarafından yapılan araştırmada ise; sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze dersi alıp almamaları ile müze eğitime yönelik özyeterlik puanları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Ortaya çıkan bu farkın, konu ile ilgili öğretme sürecinden kaynaklandığı görüşü dile getirilebilir.

Son bir yılda müze ziyaretinde bulup bulunmama değişkenine göre öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları incelendiğinde, ziyarette bulunan öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç alinyazında; Ulusoy, 2010; Çerkez, 2011; Yılmaz ve Şeker, 2012; Ustaoglu, 2012; Laçın Şimşek, Kıyıcı ve Yiğit, 2013; Taşdemir, Kartal ve Özdemir, 2013; Meydan ve Akkuş, 2014; Peker, 2014; Karakaya, 2015; Dilmaç, 2016; Karataş, Yılmaz, Kapanoğlu ve Meriçelli, 2016'nin sonuçları ile örtüşmektedir. Bu sonuca dayalı olarak, müze ziyaretlerinin özyeterliliği arttırdığı yorumu yapılabilir.

Yukarıda yapılan değerlendirmeler ışığında; müze eğitimi dersi alan öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının, bu dersi almayan öğretmen adaylarına göre daha yüksek çıkmasında, üniversitelerde ortak ve zorunlu bir müze eğitimi dersinin olmaması ve müze eğitiminde rehber konumundaki öğretim elemanının derse yaklaşımının etkili olduğu söylenebilir. Şar ve Sağkol (2013) araştırmalarında; ülkemizde yer alan eğitim fakültelerinin tamamında, ana konusu müze eğitimi olan derslerin olmadığını belirtmişlerdir. Lisans öğretim programlarında, müze eğitimi dersinin seçmeli bir ders olmaktan çıkarılarak zorunlu ve özgün bir ders olmasının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abacı, O. (2005). *Çocuk ve müze*. İstanbul: Morpa.
- Ata, B. (2002). Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğretimi: tarih öğretmenlerinin “müze eğitime” ilişkin görüşleri. (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Ata, B. (2015). *Okul dışı sosyal bilgiler öğretiminde müzeler*. (Ed.) Şimşek A.ve Kaymakcı S. Okul dışı sosyal bilgiler öğretimi. s.171-186. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Çerkez, S. (2011). Sosyal bilgiler dersinde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi. (Yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kastamonu.
- Çıldır, Z. (2007). Öğretmenlerle müzede yetişkin eğitimi-feza gürsey bilim merkezi örneği. (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Derman, A. (2007). Kimya öğretmeni adaylarının öz yeterlik algıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü: Konya.

- Dilmaç, O. (2016). The effect of active learning techniques on class teacher candidates' success rates and attitudes toward their museum theory and application unit in their visual arts course. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 16(5), 1479-1501.
- Gürbüz, E. (2017). Sınıf öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşlerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Konya.
- Gartenhaus, A. R. (2000). *Yaratıcı düşünme ve müzeler*. (R. Mengenci ve B. Onur Çev.). Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- International Council of Museums ICOM (2018). <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> [Erişim 12.12.2018]
- İlhan, Ç. A. (2010). "Museum Education in Turkey". International Internet Education Conference (ICT-Learn 2010) Cairo, Egypt.
- Karadeniz, C. ve Çıldır, Z. (2014). *İngiltere'de müze eğitimi Londradan izlenimler* (Ed. B. Onur). Ankara: Kalemkitap Yayınevi.
- Karakaya, İ. (2015). Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde müze alışkanlıkları (Giresun ili örneği). (Yüksek lisans tezi). Giresun Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Giresun.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2012). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 1(2), 21-39.
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 29(29), 402-422.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2019). 2023 Eğitim Vizyonu, http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU. [Erişim 25.01.2019].
- Necatigil, B. (2006). *Mitologya sözlüğü*. İstanbul: Sel.
- Onur, B. (2012). *Çağdaş müze eğitim ve gelişim müze psikolojisine giriş*. İstanbul: İmge Kitabevi.
- Özden, Y. (2014). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem.
- Peker, N. (2014). Sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanımı ve sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumları. (Yüksek lisans tezi). Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aksaray.
- Karataş, S., Yılmaz, A., Kapanoğlu, G. ve Meriçelli, M. (2016). Öğretmenlerin sanal müzelere dair görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 112-125.

- Shaw, W. (2004). *Osmanlı müzeciliği, müzeler, arkeoloji ve tarihin görselleştirilmesi*. (E. Soğancılar Çev.). İstanbul: İletişim.
- Solmaz, K. (2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müze eğitime yönelik görüşleri ve uygulamaları. *Tunceli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 40-54.
- Sosyal Bilgiler Öğretim Programı, (2018). <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812103847686-SOSYAL%20B%20C4%B0LG%20C4%B0LER%20C3%96%20C4%99ERET%20C4%B0M%20PROGRAMI%20.pdf> [Erişim 25.12.2018]
- Seidel S. ve Hudson K (1999). *Müze eğitimi ve kültürel kimlik uluslararası iki çalışma raporu*. (B. Ata Çev.). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı Yayınları No:1
- Şahin, E. T. (2006). *Arkeoloji ve sanat tarihi*. Ankara: Dikey.
- Şar, E. ve Sağkol T. (2013). Eğitim fakültelerinde müze eğitimi dersi gerekliliği üzerine. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 83-90.
- Laçın Şimşek, C., Balkan Kıyıcı, F. ve Atabek Yiğit E. (2013). Müze ziyaretinin öğretmen adaylarının düşüncelerine etkisinin incelenmesi. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(1), 115-148.
- Şişginoğlu, K. (2011). *Müze kültürü ve eğitimi*. Ankara: Duman.
- Ulusoy, K. (2010). Open education students' perspectives on using virtual museums application in teaching history subjects. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 11(4), 36-46.
- Uslu, S. ve Yeşilbursa C. C. (2014). Öğretmen adayları için müze eğitime ilişkin öz yeterlik inancı ölçeği geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri*, 11(2), 1306-1309.
- Ustaoğlu, A. (2012). İlköğretim 7. sınıf sosyal bilgiler dersi Türk tarihinde yolculuk ünitesinde sanal müzelerin kullanımının öğrenci başarısına etkisi. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Tezcan, K. (2013). *Müzeler ve eğitim*. E. Altınsapan ve N. Küçükasköylü (Edt.). Müzecilik ve sergileme. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları. 128-154.
- Yeşilbursa, C. C. ve Uslu, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik öz-yeterlik inançları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 410-428.
- Yılmaz, A. (1996). Müzelerde çocuk eğitiminin müze koleksiyonları bağlamında değerlendirilmesi ve Rahmi M. Koç sanayi müzesi örneğinde irdelenmesi. (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

